

VAISIAI IR UOGOS / *FRUIT AND BERRIES*

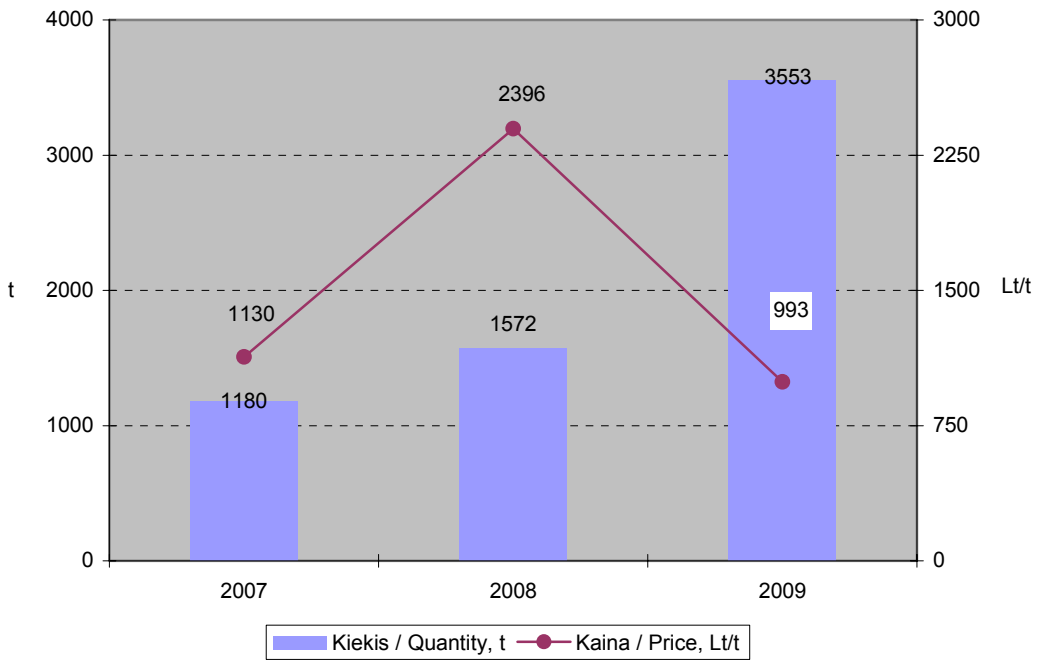
Laura PETRAUSKAITĖ

LAEI Produktų rinkotyros skyriaus ekonomistė,

laura@laei.lt

Pasaulinės obuolių ir kriaušių asociacijos duomenimis, 2009 metais ES prognozuojamas 7 proc. mažesnis obuolių derlius nei praėjusiaisiais. Tai iš esmės lems smarkiai sumažėjęs derlius Lenkijoje, kurioje ankstesniais metais būdavo surenkama apie ketvirtadalis viso ES obuolių derliaus. Numatoma, kad didžiausią derliaus dalį sudarys 'Golden Delicious' (22 proc.), 'Gala' (10 proc.), 'Jonagold' ir 'Red Delicious' (po 6 proc.) veislių obuoliai. Kriaušių derlius šiais metais ES turėtų būti net 16 proc. didesnis nei 2008-aisiais.

Vidaus rinka. Lietuvoje šių metų I pusmetį, palyginti su atitinkamu 2008-ųjų laikotarpiu, obuolių supirkta apie 2,2 karto daugiau nei pernai. Dėl didelės šių vaisių pasiūlos supirkimo kaina buvo beveik 59 proc. mažesnė nei pernai (1 pav.).

1 pav. Obuolių supirkimas Lietuvoje 2007–2009 metų sausio–birželio mėnesiais

Figure 1. Purchase of apples in Lithuania in January–June 2007–2009

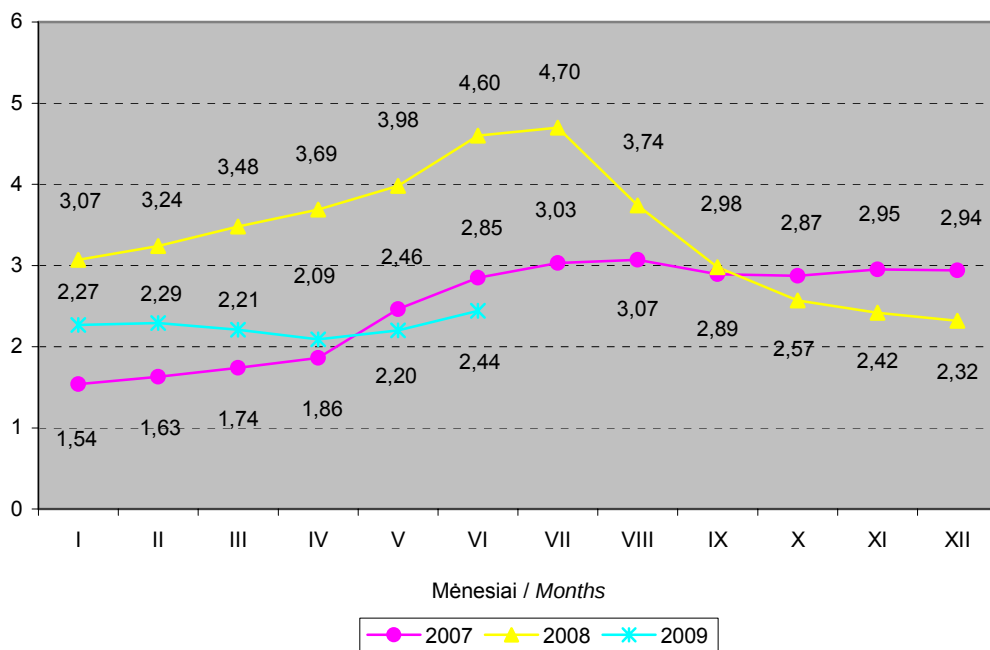
Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

Statistikos departamento duomenimis, vidutinė mažmeninė II klasės obuolių kaina Lietuvoje 2009 metų I pusmetį buvo 38,8 proc. mažesnė nei tuo pačiu 2008-ųjų laikotarpiu. Palyginti su 2007-ųjų atitinkamo laikotarpio kaina, 2009 metais II klasės obuoliai Lietuvoje buvo 11,8 proc. brangesni (2 pav.).

Kriaušės Lietuvos mažmeninėje rinkoje šiemet buvo brangiausios per visą tiriamąjį laikotarpį. Vidutinė mažmeninė kriaušių kaina Lietuvoje 2009 metų I pusmetį buvo 13,3 proc. didesnė nei tuo pačiu 2008-ųjų laikotarpiu. Palyginti su 2007-ųjų atitinkamu laikotarpiu, šiemet kriaušės Lietuvoje kainavo 45,1 proc. daugiau (3 pav.).

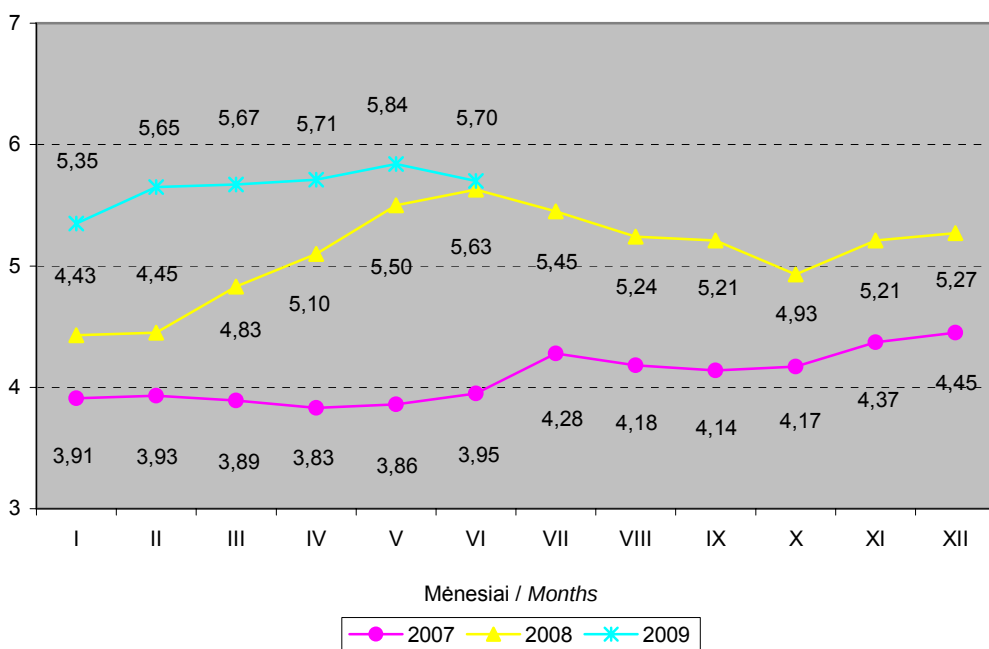
Braškės 2009 metų birželį Lietuvoje buvo superkamos po 4,59 Lt/kg, t. y. beveik 30 proc. mažesne kaina nei prieš metus. Tokius pokyčius lėmė 68 proc. geresnis nei praėjusiais metais derlius. 2009 metų birželį Lietuvoje supirkta 16,5 t braškių.

Statistikos departamento duomenimis, importuotų vaisių kainos Lietuvos mažmeninės prekybos centruose 2009 sausio–birželio mėnesiais keitėsi nevienodai: bananai pabrango 14,4 proc. – iki 5,22 Lt/kg, o apelsinai atpigo beveik 13 proc. – iki 3,34 Lt/kg. Tuo tarpu žaliųjų vynuogių kaina sparčiai mažėjo iki gegužės (palyginti su sausiu, 35,2 proc.). Tačiau birželį, palyginti su geguže, šios uogos jau buvo pabrangusios beveik 40 proc. (iki 9,72 Lt/kg).

2 pav. Obuolių vidutinė mažmeninė kaina Lietuvoje 2007–2009 metais, Lt/kg
Figure 2. Average retail price of apples in Lithuania in 2007–2009, Lt/kg

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

3 pav. Kriaušių vidutinė mažmeninė kaina Lietuvoje 2007–2009 metais, Lt/kg
 Figure 3. Average retail price of pears in Lithuania in 2007–2009, Lt/kg

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

Vaisių mažmeninių kainų skirtumai ES šalių sostinėse labai dideli. 2009 metų viduryje mažiausia mažmeninė ‘Golden’ veislės obuolių kaina buvo Lietuvos sostinėje, o didžiausia – Švedijos. Bananų mažiausia mažmeninė kaina buvo Varšuvoje, didžiausia – Stokholme. Vilniuje šie vaisiai kainavo brangiau nei daugelyje kitų ES sostinių. Lietuvos sostinėje bananai buvo brangesni nei kaimyninėse valstybėse, palyginti su Ryga – 17,6 proc., su Varšuva – 53,4 proc. Apelsinai Vilniuje buvo vieni iš pigesnių ES, tačiau kainavo brangiau nei Taline (10,1 proc.) ar Varšuvoje (12,9 proc.) (1 lentelė).

Vaisių ir uogų gaminiai. 2009 metų I pusmetį, palyginti su 2008-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, vaisių ir uogų supirkta 2,3 karto daugiau, o vaisių ir uogų sušaldyta 31 proc. mažiau, obuolių sulčių išspausa 51 proc. mažiau. Analizuojamuoju laikotarpiu padidėjo džiovintų vaisių (78 proc.) ir džemų, marmeladų, tyrių gamyba (90 proc.) (4 pav.).

2009 metų I pusmetį Lietuvos gamintojai pardavė 5,8 karto daugiau obuolių sulčių nei 2008-aisiais tuo pačiu laikotarpiu. Džiovintų vaisių ir džemų, marmeladų, tyrių parduota atitinkamai 78 ir 56 proc. daugiau. Tik šaldytų vaisių ir uogų pardavimas 2009 metų I pusmetį, palyginti su tuo pačiu 2008-ųjų laikotarpiu, sumažėjo 10,6 proc.

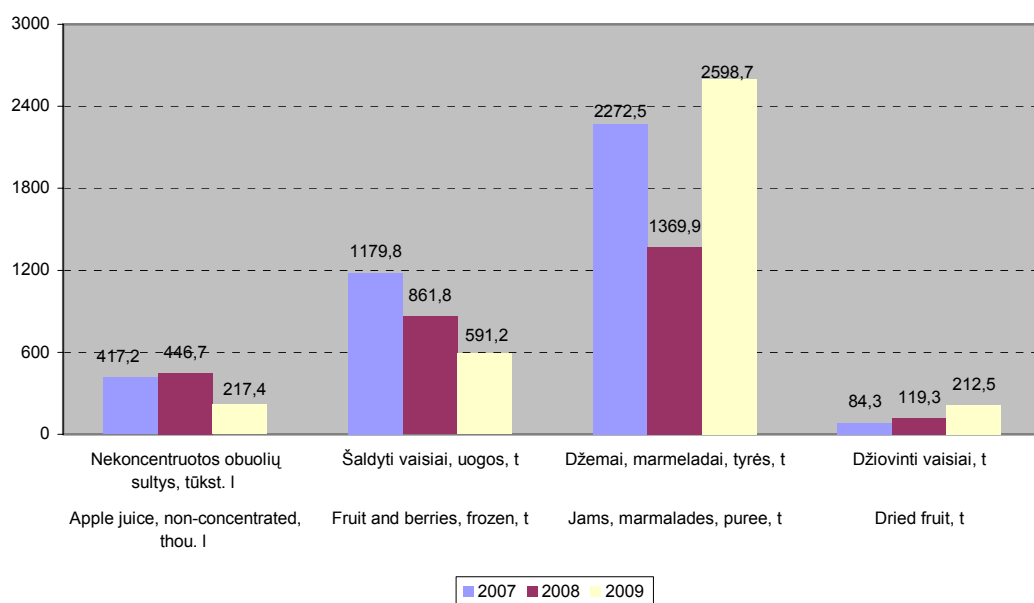
Vidutinė šaldytų vaisių, uogų ir obuolių sulčių pardavimo kaina išaugo atitinkamai 9 ir 39 proc. O džemų, marmeladų grupės gaminių ir džiovintų vaisių kaina sumažėjo atitinkamai 39 ir 8 proc.

Obuolių, bananų ir apelsinų mažmeninės kainos kai kurių Europos valstybių sostinėse
2009 metų birželio mėnesį, Lt/kg
*Retail prices of apples, bananas and oranges in the capital cities of selected European countries
in June 2009, Lt/kg*

Vaisiai Fruit	Stokholmas	Berlynas	Helsinkis	Bratislava	Talinas	Varšuva	Praha	Budapeštas	Ryga	Vilnius	Vilnius 2009/2008, proc.
Obuoliai 'Golden' Apples	7,39	6,87	5,66	4,21	4,07	3,77	3,59	3,50	3,03*	2,59	52
Bananai Bananas	7,39	5,03	6,54	3,8	4,61	3,58	4,34	4,78	4,67	5,49	133
Apelsinai Oranges	6,1	6,87	5,26	4,01	3,26	3,18	3,95	3,64	3,68	3,59	83

* 'Jonagold'.

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

4 pav. Kai kurių vaisių ir uogų produktų gamyba Lietuvoje 2007–2009 metų I pusmetį
*Figure 4. Production of selected fruit and berry products in Lithuania
in the 1st half-year of 2007–2009*

Šaltinis: Išankstiniai Statistikos departamento prie LRV duomenys.

Obuolių sulčių, šaldytų vaisių ir uogų gamintojai orientuojasi į užsienio rinkas, taigi 2009 metų I pusmetį didžioji pardavimo pajamų dalis (atitinkamai 80 ir 60 proc.) gauta už eksportuotą produkciją (2 lentelė). Tik už džemus, marmeladus, tyres ir džiovintus vaisius didesnė pajamų dalis gauta pardavus juos vidaus rinkoje (2 lentelė).

2 lentelė / Table 2

Kai kurių vaisių ir uogų gaminių pardavimas* 2008 ir 2009 metų I pusmetį
Sales of fruit and berry products in 1st half-year of 2008 and 2009*

Gaminiai / Products	Parduota, tūkst. Lt Sold amounts, thou. Lt				Eksporto pajamų dalis, proc. Income share of exported products, %	
	iš viso total		Lietuvoje in Lithuania			
	2008	2009	2008	2009	2008	2009
Nekoncentruotos obuolių sultys / Apple juice, non-concentrated	958,5	7776,2	831,5	1451,0	13	81
Šaldyti vaisiai, uogos Fruit and berries, frozen	7386,7	7227,7	1623,4	1940,9	78	73
Džemai, marmeladai, drebučiai, tyrės ir pastos Jams, marmalades, jellies, puree and pastes	6808,3	6509,2	6176,4	5317,5	9	18
Džiovinti vaisiai Dried fruit	988,9	1624,6	954,6	928,8	3	43

* Veikusiomis kainomis be PVM ir akcizų / At current prices, VAT and excise duty excluded.

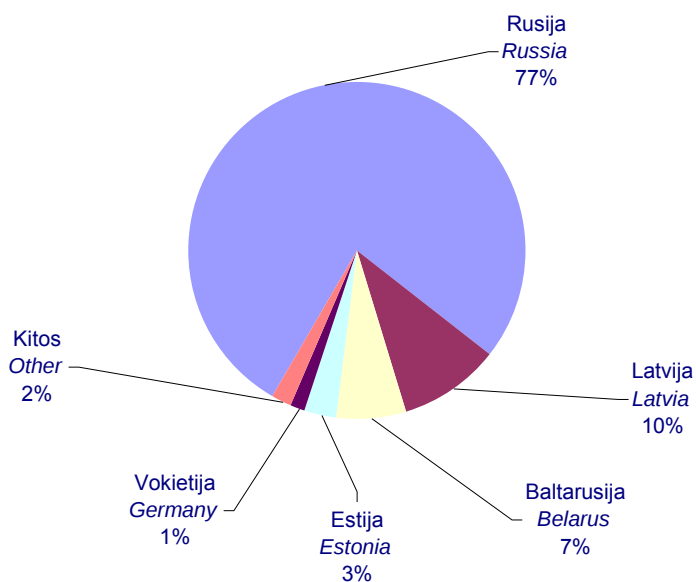
Šaltinis: Išankstiniai Statistikos departamento prie LRV duomenys.

Užsienio prekyba. 2009 metų I pusmetį iš šalies eksportuota 120,9 tūkst. t vaisių ir uogų už 336,7 mln. Lt. Importuota 160,8 tūkst. t už 415 mln. Lt. Taigi 2009 metų sausio–birželio mėnesiais neigiamas prekybos balansas siekė 78,2 mln. Lt.

2009 metų I pusmetį į ES šalis eksportuota 15,8 proc. (19,1 tūkst. t) vaisių ir uogų. Daugiausia jų išgabenta į Rusiją, Latviją ir Baltarusiją (5 pav.).

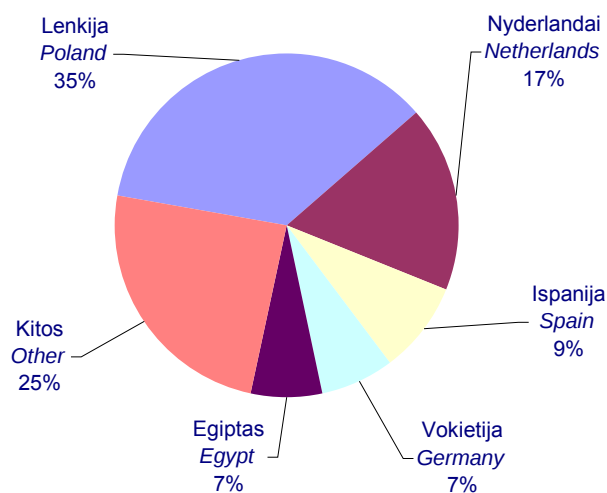
Daugiausia 2009 metų I pusmetį importuota obuolių – 38,7 proc. viso vaisių ir uogų importo (62,3 tūkst. t už 77,3 mln. Lt). Iš Lietuvoje neaugančių vaisių daugiausia įvežta citrusinių vaisių (23,6 proc.) ir bananų (10,8 proc.). Lietuva daugiausia vaisių ir uogų įsivežė iš ES šalių – 83,6 proc. viso importo. Šiais metais svarbi vaisių eksportuotoja buvo Lenkija (35,8 proc. importo) (6 pav.). Pagal vertę didžioji vaisių ir uogų dalis įvežta iš Nyderlandų – 29,5 proc.

Prognozės. Rugpjūčio mėnesį prasidėjo naujojo derliaus supirkimas, todėl 2009 metų II pusmety obuolių supirkimas turėtų gerokai viršyti I pusmečio rezultatus ir sudaryti daugiau nei 90 proc. viso per metus supirkto kiekio. Mažės ir supirkimo, ir mažmeninės obuolių kainos. Tačiau nepaisant mažėjančių kainų, vaisių ir uogų gaminių pardavimas bus orientuotas į eksporto rinkas. Tai galėtų pagerinti užsienio prekybos vaisiais ir uogomis balansą.

5 pav. Vaisių ir uogų eksportas 2009 metų I pusmetį
 Figure 5. Export of fruit and berries in the 1st half-year of 2009

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė.

6 pav. Vaisių ir uogų importas 2009 metų I pusmetį
 Figure 6. Import of fruit and berries in the 1st half-year of 2009

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė.